

kanlı canlı şirketler

Özel askeri şirketler, 1990'lı yıllar boyunca Bosna Hersek'ten Sierra Leone'ye kadar birçok operasyonda ve işgalde yer aldılar. Hatta ABD ve İngiltere'nin bu şirketlerin coğrafi dağılımındaki ağırlığının yanı sıra Rusya'nın da Çeçenistan işgalinde "paralı asker" yardımına başvurduğu bilinmektedir. Irak işgalinde yer alan her on Amerikan askerine karşılık, bu şirketlerden bir personel düşmekte. Bu güvenlik şirketlerinin Irak'ta bulunan personel sayısı Britanya Krallık kuvvetlerinin Irak'ta bulunan personel sayısından fazla.

YAKUP K. KARABACAK

Gerçeği söylemek gerekirse yazının konusuyla dolaylı ilişkisi olan bir makalede gözüme çarpmış oldu "Irak'ta faaliyet yürüten özel askeri şirketler". Ancak ufak bir göz gezdirme ile yıllık cirosu 100 milyar doları aşan şirketlerle yüzyüze gelmek kendi açımdan son derece şaşırtıcı oldu. Türkiye'de de faaliyet gösteren "özel güvenlik ve koruma şirketlerinden, uluslararası sermaye gruplarının oluşturduğu daha büyük ölçekli şirketlere" kadar çeşitli çaplarda ve faaliyet alanlarında boy gösteren bu şirketlerin toplamının 300 binden fazla olduğu tahmin ediliyor.

Bu kurumlar, kişilere, tüzel kişilere hizmet verdiğini gibi, hükümetlere ve devlet kurumlarına hizmet vermekte de son derece cömertler(!). Bu hizmetin ne olduğu sorusuna gelince: Yakın korumadan, cephe çatışmasına, askeri eğitimden, stratejik danışmanlığa kadar birçok başlığı kapsadığı görülüyor ki, bu bilgilere bu şirketlerin internet sayfalarından ulaşmak son derece kolay.

Paralı askerliğin, genel olarak aklımıza hep 19. yy sonlarının Fransız lejyonlarını getirmesi yanlış olmamakla beraber, para karşılığı savaşçı yeteneğini ve kapasitesini satmak tarih sayfalarında

daha eski bir geçmişe sahip. "Pers İmparatoru Darius, Büyük İskender'e karşı savaşırken Yunan paralı askerleri kullandı. III. George, kendisine karşı ayaklanan Amerikan kolonistlerine karşı Alman paralı askerlerini kiraladı. Papa, hâlâ İsveçli paralı askerler tarafından korunuyor" (Keegan, 1998; aktaran, Filiz Çulha Zabcı, A.Ü., SBF). Bunun yanında çeşitli olaylarda ve zamanlarda farklı örnekler de vermek mümkün. Ancak bu tarihi değere sahip örneklerin yanında, günümüz "özel savaş şirketlerinin" bu örneklerden ayrıldığı birçok nokta var. Herşeyden önce bu özel şirketler

(POLİTİKA)

Bu şirketlerin yürüttüğü faaliyeti, karışıkları birçok sivil ölümü ve işkence olayından da anlaşılacağı üzere, militer kavramı yerine paramiliter kavramı ile anmak daha yerinde olacaktır. İşgalciler direnen Ortadoğu halklarını ne militer ne de paramiliter güçleriyle teslim alabilmiştir.

ekonomik olduğu kadar siyasi bir güce de sahiptirler. Bu şirketlerin neredeyse tamamının dolaylı ya da doğrudan uluslararası sermaye şirketleriyle yakın ilişkileri olduğu bilinen bir gerçek. BP'nin (British Petroleum), Defence System Ltd. ile Latin Amerika'da kurduğu ilişkiler yalnızca en görünen ve bilinen örneklerden yalnızca bir tanesidir. Yine önemli farklardan biri, bu şirketlerin belirli siyasal ve ekonomik kriterler çerçevesinde dünyanın neredeyse her bölgesinde faaliyet gösterebilme kapasitesi ve genişliği. Diğer bir ifade ile bu şirketlerin askeri personeli, bir kişinin, hükümetin veya şirketin askeri ihtiyaçlarına karşılık vermek temelli olmasının yanı sıra, hizmetten(!) yararlanan kişi sözleşmeyi şirket ile yapmaktadır. Personelle ilişkisi profesyonel düzeydedir ve personel son noktada şirketin kanlı canlı malıdır(!) ve talimatları şirketten almaktadır.

Özel askeri şirketler, 1990'lı yıllar boyunca Bosna Hersek'ten Sierra Leone'ye kadar birçok operasyonda ve işgalde yer aldılar. Hatta ABD ve İngiltere'nin bu şirketlerin coğrafi dağılımındaki ağırlığının yanı sıra Rusya'nın da Çeçenistan işgalinde "paralı asker" yardımına başvurduğu bilinmektedir. Bütün bu olup bitenler, Irak işgalinde ilk olarak bu şirketlerden birine mensup dört personelin direnişçilerin saldırısı sonucu öldürülmesine değin büyük bir ilgi uyandıramamıştı. Ancak bu saldırıdan sonra, "bunların Irak'ta ne işi var?" sorusu ile başlayan inceleme süreci durumun görünenden de öte olduğunu anlaşılmasını sağladı. Öyle ki, farklı rakamlar olmakla beraber, Irak işgalinde yer alan her on Amerikan askerine karşılık, bu şirketlerden bir personel düşmekte. 2007 rakamları itibarıyla bu güvenlik şirketlerinin Irak'ta bulunan personel sayısı Britanya Kraliyet kuvvetlerinin Irak'ta bulunan personel sayısından fazlaydı ve sanıyoruz bu rakamlar büyük oranda geçerliliğini koruyor.

"Irak'ta en fazla tanınan şirket 'Blackwater'. Kendilerini PSD olarak takdim etmekten hoşlanan, 50.000 paralı askere sahip "Private Security Detail" (Özel Güvenlik Müfrezesi) ise, Irak'taki ikinci şirket durumundadır. Ayrıca, Amerikalı Trip Canopy, Zapatos, Titan CACI; İngilizce Aegis aynı şekilde Irak'ta bulundular ve Irak vatandaşlarını katlettiler." (D.Pereyra, Savaşın köpekleri, Ekim 2007). Blackwater'ın ("karanlık sular" olarak tercüme edilebilir) yanı sıra, Military Professional Resources Inc, Titan Corporation, Sandline International isimli şirketler de Irak'ta ve dünyanın birçok bölgesinde faaliyet yürütüyor. Bu şirketlerden biri de, "Virginia merkezli DynCorp şirketi ABD ordusu için Afganistan, Bosna, Somali, Angola, Haiti, Kolombiya, Kosova ve Kuveyt'te görev yaptı. Afganistan Devlet Başkanı Hamid Karzai'nin korunması ve Afgan-

polisinin eğitimini de bu şirket sağlıyor. BM tarafından yapılan denetimlerde Bosna görevi esnasında, DynCorp elemanlarının illegal silah, kadın ve pasaport trafiği işlerine karıştığıyla ilgili belgeler ortaya çıktı. 2003'te Gazze Şeridi'nde ABD diplomatlarını korumakla görevli üç DynCorp elemanı bombalı saldırıda öldü." (Kaynak: www.tumgazeteler.com) Bu şirketlerin özellikle Ortadoğu, Afrika ve Latin Amerika'da üstlendiği ve tercih ettiği önemli görevlerden bir tanesi de, petrol hatları, elmas ve diğer madenler gibi yer altı kaynaklarının çıkarıldığı madenlerin ya da boru ve taşınma hatlarının güvenliği. Sierra Leone'de, Devrimci Birleşik Cephe'ye (RUF) karşı hükümet destekli yürütülen kontrgerilla faaliyetlerine International Charter Incorporated of Oregon (ICI) özel askeri şirketinin verdiği destek de eklendiğinde, bu şirketlerin faaliyetlerinin ne denli çeşitlilik kazandığı daha da netleşiyor.

Özel güvenlik şirketlerinin ve militer yapıların sayısının bu denli artmasında, kapitalist devletlerin, geleneksel devlet yapılanması içerisinde, devletin sorumluluğu altında tutulan diğer alanlar gibi askeri harcamaların devlet bütçesinden payının azaltılması ve ordunun da özelleştirilme fikri önemli bir yer tutuyor olabilir. Ama belki de bundan daha da baskın bir nedeni belirtmek için elimizde yeteri kadar veri olduğunu düşünüyorum.

Başta BM ve NATO olmak üzere çok sayıda dünya devletinin üye olduğu uluslararası ve uluslararası paktiler veya antlaşmalar, devletlerin askeri güç kullanımını çeşitli nedenlerle sınırlandıran ya da bazı durumlarda yasaklayan düzenlemeler içeriyor. Hatırlayacağınız üzere, ABD Irak savaşını BM kararına dayandırma çabalarından çeşitli nedenlerle sonuç alamamış ve neticede işgal hareketini daha yakın müttefiklerinin desteği ile başlatmıştı. Üstelik Cenevre Sözleşmeleri, o güne kadar da ne düzeyde uyulduğu tartışmalı olmakla beraber, savaş ve askeri hareketlerde içerisinde kalınması gereken bazı sınırlar çiziyordu. ABD açısından düşünecek olursak, Irak gibi direniş hareketinin düzeyinin çok üstlerde olduğu bir coğrafyada bu sınırlar içerisinde kalarak kesin ve hızlı bir sonuç almak mümkün olmadığından, devreye ciddi sayıda özel askeri şirket sokuldu. Üstelik ulusal veya uluslararası düzeyde bu şirketlerin statüsünü belirten bir ortak fikir veya belge olmadığı gibi, bu şirketlerin eylemlerinden doğan sorumlulukların kim tarafından ne ölçüde üstlenileceğine ilişkin ciddi yasal boşluklar da bulunuyor. Bu şirketlerin yürüttüğü faaliyeti, karışıkları birçok sivil ölümü ve işkence olayından da anlaş-

ılacağı üzere, militer kavramı yerine paramiliter kavramı ile anmak daha yerinde olacaktır. Tahmin edileceği üzere bu paralı askerlerin karıştığı suçlarla ilgili objektif tek bir yargılam da bulunmuyor. İşgal bozgununun ve direnişin 5. yılı sebebiyle bir şeyi de belirtmeden geçmeyelim: işgalciler direnen Ortadoğu halklarını ne militer ne de paramiliter güçleriyle teslim alabilmiştir; alamayacaklardır da...

Konu paramiliter kuvvetler olunca, Türkiye'nin bunlarla ilişkisinin ne boyutta olduğunu da paylaşım istedik. Hak vereceğiniz üzere, bir ilişkisinin olamayacağı söz konusu olamaz da, hangi boyutlardadır bu ilişki?

3 Nisan 2005 tarihli Akşam gazetesinde yer alan, "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın izniyle yayınlanan ilanda 'Kuzey Irak'taki ABD üslerinde görevlendirmek üzere İngilizce bilen, silahlı kuvvetler, Emniyet veya özel güvenlik teşkilatlarında çalışmış güvenlik yöneticileri ve Arapça veya İngilizce bilen, silahlı kuvvetler, Emniyet, özel güvenlik teşkilatlarında çalışmış güvenlik elemanları aranmaktadır' denildi." başlıklı haber, belki birçokumuzun gözünden kaçmış olabilir. ABD'li bir özel savaş şirketi olan ve adını yukarıda sıkça andığımız Blackwater tarafından, Türkiye'deki taşeron güvenlik firmaları üzerinden verilen bu ilana 4 bine yakın kişi başvurmuş. Ve bir kaynağa göre bu şirketlerde 4 bin dolar maaşla 250 Türkiye vatandaşının çalıştığı iddia ediliyor. Bu çalışanların kimliklerine ulaşmak ve hangi yollardan bu şirketlere ulaştıklarını bulmak ise çok mümkün görünmüyor.

Bu haberlerle, Türkiye'de ilk özel güvenlik şirketlerini açanların isimlerini ve mazilerini yan yana getirince, bu işi en iyi bizimkiler(!) yapar demeden edemiyor insan. Neden mi? Bir iki isim, Ergenekoncu Veli Küçük, Korkut Eken, Çevik Bir... bunlardan yalnızca bir kaç. Türkiye'de bu sektörün öncülüğünü, doğal olarak yıllarca Kürtlerle yürütülen ve yürütülmeye devam eden kirliliğin kirliliği kahramanlarından(!) başkası yapamazdı. Ne de olsa gayri-nizami harpte, psikolojik harpte, insan kaçırma, faili meçhulde... onlardan iyisine az rastlanır. Eldeki bir iki haber dahi düşünülürse dünya çapında faaliyet yürüten "özel askeri şirketlerin" konusunda uzman Türkiyeliler şahsiyetlerden, yanı başındaki ülkeleri işgal etmek için yardım almadığını düşünmek hiç de olası görünmüyor.

Son olarak yazıda yalnızca bir kısmını irdeleyebildiğimiz, "özel askeri şirketler" hakkında daha detaylı bir okuma yapmak isteyenler için, yazı içerisinde de sıkça alıntılarla başvurduğum, Filiz Çulha Zabcı'nın "Yeni Savaşların Gizli Yüzü: Özel Askeri Şirketler" isimli makalesinin oldukça iyi bir kaynak olduğunu belirtelim.